

Op 15 maart werd deze brief¹ samen met het door Wassenbergh opgestelde rapport aan Schrieke toegezonden.² Van deze stukken zond Wassenbergh voorts afschriften aan alle gerechtshoven en rechtbanken met verzoek, er bij Schrieke hun adhesie mee te betuigen. Hieraan werd door alle hoven en rechtbanken gevolg gegeven, zij het dat niet alle leden de adhesiebrieven ondertekenden. De rechtbanken van Utrecht en Maastricht waren al verder gegaan: zij hadden onmiddellijk na het gemeenschappelijke bezoek aan Ommen besloten, voortaan geen straffen op te leggen op grond waarvan veroordeelden daarheen gezonden konden worden.

De Hoge Raad sloot zich bij deze protesten aan. De president, van Loon, had eind januari persoonlijk zijn bezorgdheid over de toestanden in Ommen aan Wimmer kenbaar gemaakt – nu, eind maart, drong de Strafkamer er 'na ruggespraak met de president' bij Schrieke op aan om 'dusdanige maatregelen te treffen dat de bij de rechterlijke macht bestaande grote ongerustheid worde weggenomen.'³

De zaak was Schrieke volledig uit de hand gelopen. Zelfs de zo volgzaam Hoge Raad had zich bij de protesten aangesloten! Wat kon hij anders doen dan trachten, zijn figuur te redden? Hij deed aan Wassenbergh en van Roijen weten dat hij hun brief en de erbij gevoegde adhesiebetuigingen (alle ondertekenaars ontvingen afschrift van zijn antwoord) veiligheidshalve niet doorgezonden had aan het *Reichskommissariat* – overigens achtte hij de protesten onrechtvaardig en overbodig: onrechtvaardig omdat de Nederlandse rechter (Schrieke verwees naar het artikel van Rutgers en het arrest van de Hoge Raad) geen toetsingsbevoegdheid bezat, en overbodig aangezien 'sedert aanvang februari j.l.' al zou vaststaan, 'dat aan het kamp te Ommen een andere bestemming zal worden gegeven.'⁴

'Sedert aanvang februari'? Dat dunkt ons te vroeg.⁵ Wel zijn wij bereid aan te nemen dat Wassenberghs 'tweede' actie (de brief met de adhesiebetui-

¹ Exemplaar in a.v. ² Schrieke zond het rapport in het Duits aan *Verwaltung und Justiz*. ³ Brief, 31 maart 1943, van de Strafkamer van de Hoge Raad aan Schrieke (Doc II-584). ⁴ Brief, 7 april 1943, van Schrieke aan H. A. Wassenbergh en A. J. van Roijen (a.v.). ⁵ Ondanks alles wat bekend geworden was, had Schrieke medio maart toch nog opdracht gegeven, zo spoedig mogelijk honderd nieuwe gevangenen naar Ommen te zenden, zij het dat dezen grondig medisch gekeurd moesten worden. Men kreeg die honderd niet bijeen. De strafgevangenis te Haarlem zond er twintig; van die twintig werden er twaalf door de kamparts van Ommen na drie dagen teruggestuurd: hij achtte hun lichaamsgewicht te laag. Verscheidenen van die twaalf kwamen in Haarlem terug met op hun lichaam de sporen van de mishandelingen die zij al in die paar dagen ondergaan hadden, twee konden nauwelijks meer lopen.